

sterio, ita ut nec panem nec calicem offerant, nec praedicent, nisi forte aliqui episcoporum conscii sint laboris eorum et humilitatis et mansuetudinis, et voluerint aliquid amplius eis tribuere vel adimere; penes ipsos ergo erit de his potestas.¹

Haec ibi; ubi invenimus ordinem sine jurisdictione.

278. Concilium Eliberitanum ait: „Ex omni haeresi qui ad nos fidelis venerit (al. fidelis si venerit), minime est ad clerum promovendus; vel si qui sunt in praeteritum ordinati, sine dubio deponantur.“²

Concilium Arelatense secundum ait: „Illud autem ante omnia claret, eum qui sine conscientia metropolitani constitutus fuerit episcopus, juxta magnam synodum esse episcopum non debere.“³

Concilium item Ancyranum ait: „Si qui episcopi ordinati sunt, nec recepti ab illa parochia, in qua fuerant denominati, voluerintque alias occupare parochias et vim praesulibus earum inferre, seditiones adversus eos excitando, hos abjici placuit. Quodsi voluerint in presbyterii ordine, ubi prius fuerant, ut presbyteri residere, non abjiciantur propria dignitate. Si autem seditiones commoverint ibidem constitutis episcopis, presbyterii quoque honor talibus auferatur.“⁴

Concilium Antiochenum: „Si quis vacans episcopus in ecclesiam non habentem episcopum⁵ subripiens thronum sine concilio integri ordinis irruperit, etiamsi populus, quem seduxit, desideret illum, alienum eum ab ecclesia esse oportet. Integrum autem et perfectum concilium dicimus illud, cui metropolitanus episcopus interfuerit.“ Haec

¹ Can. II. col. 523.

² Can. LI. Mansi II, 10.

³ Can. VI. apud Jvon. par. V. c. 74. Migne, P. L. 161, 351.

⁴ Can. XVII. Mansi II, 526.

⁵ Can. XVI. l. c. col. 1315. Apud Mansi vertitur: „in vacantem ecclesiam irrumpens, sedem arripuerit absque perfecta synodo, is sit ejectus, etiamsi omnis populus, quem invasit, eum elegerit; sit autem illa perfecta synodus, cui una quoque adest metropolitanus.“

ibi; ubi vacans episcopus dicitur episcopus sine jurisdictione; vocat autem perfectum concilium, de provinciali intelligens; quod non est legitimum sine suo capite, scilicet, metropolitano vel ejus vicario, sicut nec universale concilium perfectum est sine papa vel ejus legato.

Concilium Toletanum XII: „Si quis contra haec canonum interdicta venire conaverit (al. conatus fuerit), ut in locis illis episcopum eligat fieri, ubi episcopus nunquam fuit, anathema in conspectu omnipotentis Dei incurrat¹; et insuper tam ordinator quam ordinatus gradum sui honoris (al. ordinis) perdat; quia non solum antiquorum patrum decreta, sed et apostolica ausus est convellere constituta.“² Haec ibi illi patres, qui tamen Conjuldum quendam, qui per vim principis ordinatus erat episcopus, villulae cujusdam episcopatu privarunt, et decreverunt, ei concedere, ut episcopus fieri proximae alterius sedis vacantis posset.³

279. Sunt quoque doctores, qui eidem sententiae subscribunt.

Inter quos Athanasius ad Rufinianum, ut citatur a Tarasio in Synodo septima, ubi legitur: In synodis et a Romana ecclesia definitum esse, ut ubique gentium quicumque lapsi fuerint proprio arbitrio „et praefuerint impietati, ignoscatur quidem, quum poenitentiam gesserint, non autem ulterius eis locus detur in clero. His autem qui auctores non fuerunt impietatis, sed per necessitatem et vim abstraherentur, placuit, ut et venia detur, et habeant cleri locum.“⁴

Et in eadem actione narratur, haereticis in synodo Chalcedonensi conversis traditas suas sedes. Ita etiam ait Rufinus de Arianis. Constat autem, hujusmodi haere-

¹ Hoc incisum al. omittitur.

² Cap. IV. Mansi XI, 1023.

³ Ibid.

⁴ Act. I. Mansi XII, 1029. Alibi vertitur: „et antesignani fuissent impietatis, si resipiscerent, ignoscendum quidem illis, verum non restituendos in cleri numerum; qui vero“ etc.

ticos, antequam sedes eis restituerentur, ordinem habuisse, non autem jurisdictionem.

Socrates refert in historia tripartita: „Eusebius igitur et Theogonius poenitentiae libellum summis episcopis mittentes, ab exilio revocati sunt imperiali praecepto, et suas ecclesias receperunt, expellentes eos, qui in ipsorum locis fuerant ordinati.“¹

In eadem tripartita historia ex Damaso recitantur haec verba: „Eos autem, qui ab ecclesiis ad alias ecclesias migraverunt, tamdiu a nostra communione alienos habemus, donec ad eas redeant civitates, in quibus primitus ordinati sunt.“ — Et paulo post: „Si quis autem, alio de loco migrante, ad locum viventis ordinatus est, tamdiu vacet sacerdotii dignitate, qui propriam deseruit civitatem, donec ejus successor requiescat in Domino.“² Ex quibus constat, eum, qui relinquebat proprias oves et non residebat, excommunicatum fuisse, et si alius loco ejus ordinabatur, privatum fuisse jurisdictione, ordine ipso manente, donec moreretur ille, qui loco ejus ordinatus erat.

Augustinus ad Eusebium: „Ego si Domino placet, istum modum servo, ut quisquis apud eos (nempe haereticos) propter disciplinam degradatus, ad catholicam transire voluerit, in humiliatione poenitentiae recipiatur, quo et ipsi eum forsitan cogent, si apud eos manere voluisset.“³ Haec Augustinus, qui degradatos ab haereticis propter malos mores ad poenitentiam recipiebat, nec eos munere ecclesiastico fungi sinebat.

280. Praeter hos patres sunt omnes scholastici in hoc consentientes, et id quidem non absque ratione.

Nam in omnibus ordinatis ac non habentibus animarum curam est quidem ordo absque jurisdictione; in omnibus etiam episcopis titularibus; in omnibus etiam degradatis, vel iis qui privati sunt jurisdictione, vel ecclesiis suis ces-

¹ Cassiodorii Hist. tripartit. l. II. c. 17. Migne, P. L. 69, 935; ex Socrate hist. ecl. l. I. cap. 10.

² Lib. IX, c. 16. Migne, P. L. 69, 1134 et 56, 688.

³ Ep. 35. al. 169. Migne, P. L. 33, 135.

serunt; in omnibus haereticis et excommunicatis. Notissimum igitur est, ordinem sine jurisdictione posse consistere.

281. Non minus autem constat, jurisdictionem sine ordine esse posse, quod asserunt diversa pontificum decreta.

Alexander ergo tertius de episcopo loquens ait: „Quum vero electus fuerit et confirmationem electionis acceperit et ecclesiasticorum bonorum administrationem habuerit, decurso tempore de consecrandis episcopis a canonibus definito, is ad quem spectant beneficia, quae habebat, de illis disponendi liberam habeat facultatem.“¹ Electus igitur confirmatus ante consecrationem jurisdictionem habet.

Innocentius tertius docet, electum non confirmatum non habere jurisdictionem, confirmatum vero ante consecrationem illam habere, ut supra citavimus.² — Idem etiam docet in capite Inter corporalia De translatione episcoporum, jam etiam citato, ubi dicit, electum confirmatum nihil accipere per consecrationem, nihil, inquam, jurisdictionis, sed verum esse sponsum ecclesiae, licet per consecrationem consummetur matrimonium.³ — Idem De electione et electi potestate ait: „Ceterum qui ad Romanum pertinent immediate pontificem, ad percipiendam sui confirmationem officii, ejus se conspectui (si commode fieri potest) personaliter repraesentent, aut personas transmittant idoneas, per quas diligens inquisitio super electionibus et electis possit haberi, ut sic demum per ipsius circumspectionem consilii sui plenitudinem officii assequantur, quum eis nihil obstiterit de canonicis institutis; ita quod interim valde remoti, videlicet ultra Italiam constituti, si electi fuerint in concordia, dispensative propter necessitates ecclesiarum et utilitates, in spiritualibus et temporalibus administrent, sic tamen ut de rebus ecclesiasticis nihil penitus alienent. Munus vero benedictionis

¹ C. 3. Conc. Lateran. III. Cap. Quum in sacris 7. De electione (I 6), Mansi XXII, 218.

² Vide supra pag. 272, 284, 288.

³ Supra pag. 284 N. 1.

seu consecrationis recipiant, sicut hactenus recipere consueverunt.¹

In eujus verbis notandum in primis, non omnes, sed quosdam immediate confirmari per summum pontificem, qui videntur esse illi, qui de suo patriarchatu sunt. Alii de more a suis patriarchis confirmationem accipere solebant; sed quia papa super alios omnes est patriarchas, poterat, si volebat, in eorum districtu aliquos confirmare.

Secundo advertendum, quod confirmati a papa hoc ipso suscipiebant plenitudinem officii et jurisdictionis, antequam consecrarentur. Et illa jurisdictionis ordinaria erat. Illi vero, qui in remotis regionibus concorditer electi erant ex commissione pontificis cum eis dispensantis jurisdictionem etiam accipiebant usque ad confirmationem, in qua illis dabatur ordinaria et commissaria cessabat. Patet igitur, quod tam in electis solum, quam in electis et confirmatis erat jurisdictionis absque ordine episcopali.

282. Coelestinus tertius rogatus, an electus jurisdictionem habeat ad corrigendum clericos peccantes, ait: „Respondemus igitur, quod ex quo electionis tuae confirmationem accepisti, de talibus et consimilibus (praeter ea quae majoris inquisitionis discussionem exigunt et ministerium consecrationis desiderant), quod justum est et ecclesiasticae convenit utilitati, statuendi habeas liberam facultatem.² Haec ille, ordinariam docens habere jurisdictionem confirmatum nondum consecratum; ideo excipit ea, quae ordinis sunt, quae praestare non potest; excipit etiam causas majorem exigentes discussionem, quales videntur esse illae, quae reservatae sunt vel archiepiscopis vel papae; de quibus etiam consecrati episcopi judicare non possunt.

Gregorius X. in concilio Lugdunensi: „Nonnulli siquidem ad regimen ecclesiarum electi, quia eis jure prohibente non licet se ante confirmationem electionis cele-

¹ C. 26. Conc. Lateran. IV. Cap. Nihil est 44. De electione (I. 6). Mansi XXII, 1014.

² Ep. ad Eliensem episc. (Jaffé 10206); Cap. Transmissam 15. De electione (I. 6).

bratae de ipsis, administrationi ecclesiarum, ad quas vocantur, ingerere, ipsam sibi tanquam procuratoribus seu oeconomis committi procurant; quum itaque non sit maliis hominum indulgendum, nos latius providere volentes, hac generali constitutione sancimus, ut nullus de cetero administrationem dignitatis, ad quam electus est, priusquam celebrata de ipso electio confirmetur, sub oeconomatus vel procurationis nomine, aut alio de novo quaesito colore, in spiritualibus vel temporalibus, per se vel per alium, pro parte vel in totum, gerere vel recipere, aut illis se immiscere praesumat; omnes illos, qui secus fecerint, jure, si quod eis per electionem quaesitum fuerit, decernentes eo ipso privatos.¹ Ex quibus constat, electos et confirmatos nondum consecratos jurisdictionem habere. Constat etiam, quod id quod Innocentius distantibus ob utilitatem ecclesiae concessit, nempe ut electus ex dispensatione ecclesiae administraret, ob abusus et avaritiam vetuit recentius jus.

283. Eadem est sententia omnium scholasticorum.

Inter quos Thomas interrogans, an diaconus possit indulgentias facere, ait: „Dicendum, quod potestas concedendi indulgentias sequitur jurisdictionem, ut supra dictum est; et quia diaconi et alii non sacerdotes possunt habere jurisdictionem, vel commissam sicut legati, vel ordinariam sicut electi, ideo possunt indulgentias concedere etiam non sacerdotes, quamvis non possint absolvere in foro poenitentiali, quod est ordinis.² 284. Ratio quoque idem confirmat. Nam secundum jus et omnes doctores tam electi concorditer ultra Italiam, licet nondum confirmati, quam electi et confirmati nondum consecrati, quam eorum vicarii et abbates etiam non sacerdotes, quam curati nondum promoti in sacris, quam legati et nuntii apostolici jurisdictionem habent, ordinem autem non habent.

285. Verum igitur est, quod supponimus, nempe distinctas esse reipsa hujusmodi potestates.

¹ Conc. Lugd. II. cap. 3. Mansi XXIV, 86; cap. Avaritiae 5. De electione (I. 6) in VI.

² In 4. dist. 20. q. 1. a. 4. quaest. 2.

Nec obstat caput Nullus episcopus, ubi Hadrianus II. papa ait: „Nullus episcopus alterius parochianum judicare praesumat. Nam qui eum ordinare non potuit, nec judicare potest;“¹ ordinem ergo praesupponit jurisdictio.

Respondetur, hic loqui pontificem de parochiano, in quem episcopus nullam habet jurisdictionem; loquitur etiam de episcopo jam ordinato; et de illo verum est, quod si non habet jurisdictionem ad eum consecrandum (si quidem opus est jurisdictione ad licitam consecrationem), non poterat etiam eum judicare. Alioquin enim perspicuum est, quod episcopus confirmatus et nondum consecratus potest judicare sibi subditum parochianum, potest quoque ei dare licentiam, ut ordinetur, licet eum non possit ordinare, donec ipse consecratur.

Id tamen est adnotandum, quod alicui subditus etiam extra suam dioecesim subditus est. Unde legitur in Historia Tripartita: „Legatione fungitur Arius apud Paulinum Tyri episcopum et Eusebium Pamphili pontificem Caesareae Palaestinae et Patrophilum Scythopoleos, petens una cum suis, ut juberetur cum populo, qui cum eo erat, solemniter sacramenta ecclesiae celebrare, tanquam ipse prius presbyterorum habuisset officium; esse dicens consuetudinem in Alexandria (sicut etiam nunc) ut uno existente super omnes episcopo, presbyteri seorsum ecclesias obtinerent, et populus in eis collectus solemniter celebraret. Tunc illi una cum aliis episcopis in Palaestina congregati tale decretum super petitione Aarii protulerunt, jubentes eos collectas exercere, sicuti prius, esse tamen subditos Alexandro pontifici, et deprecari semper, ut ejus pace et communione fruerentur;“² censentes scil., Arium in Palaestina commorantem subditum esse Alexandri episcopi Alexandrini in Aegypto agentis.

¹ Cap. Nullus 3. De parochis (III. 29), sumptum ex c. 15 inter capp. Angilramni; Hinschius, Decretales Pseudo-Isidorianae p. 761.

² Lib. I. c. 18. ex Sozom. hist. eccl. lib. I. c. 14. Migne, P. L. 69, 917.

[Cap. II. Potestas ordinis et potestas jurisdictionis in multis conveniunt, in multis vero differunt].

286. Ita autem distinctae sunt istae potestates ut in multis quidem conveniant, in multis vero differant.

1. Conveniunt in hoc, quod ab eodem tandem principio effectivo emanant, nempe a Deo et Christo. Ab ipso enim est potestas ordinis, ut supra probavimus; ipse enim instituit ordines omnes, per quos sacramenta dispensantur, quia eorum effectus supernaturales sunt. Ipse etiam instituit potestatem jurisdictionis in sua origine, quum oves tradidit Petro; ipse etiam Deus in pontificibus vel aliis, qui jurisdictionem ecclesiasticam aliis tribuunt, concurrat principaliter quam ipsi; neque natura neque humanae vires eo per se pertingere possent, ut spirituales jurisdictionem concedant, sicut etiam concurrat principaliter cum ministris, qui ad conferendum ordinem Deo subserviunt.

2. Conveniunt in fine; quia utraque potestas ordinata est ad aeternam salutem animarum et supernaturalem beatitudinem. Nam potestas ordinis ad conferendam peccatorum remissionem et gratiam per ministerium sacramentorum ordinata est; potestas autem jurisdictionis etiam ad aedificationem animarum est data, quam curare debet per Dei verbum, praecepta et prohibitionem, excommunicationem indignorum ab ecclesia et dignorum in eam admissionem et continuationem.

3. Conveniunt in subjecto; quia utraque requirit creaturam rationalem et humanam, in qua sustinetur. Nam angeli vel bruta et insensibilia hujusmodi potestates non habent. Exigunt etiam, ut qui illas habent christiani sint; nam non baptizatus nec ordinis est capax nec jurisdictionis ecclesiasticae; non ordinis quidem, quia baptismus est janua sacramentorum, sine quo alia non possunt suscipi ex Dei institutione; non christianus etiam, licet possit praeesse christianis civiliter vel despotice, non tamen super illos habere potestatem ecclesiasticam, quia qui non est membrum caput esse non potest.